

Sygn. akt IV CSK 525/18

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa P.M.
przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w B.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w O.
z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt IX Ca [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2) przyznaje adwokatowi M.G. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w O. kwotę 120,- (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należny podatek VAT z tytułu wynagrodzenia za udzielenie powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu,**
- 3) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 120,- (sto dwadzieścia) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił apelację powoda P.M. od wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 21 lutego 2017 r., którym oddalone zostało powództwo przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w B. o zadośćuczynienie z tytułu braku właściwej opieki medycznej, co stało się przyczyną doznanej krzywdy oraz pogorszenia stanu zdrowia powoda. Zdaniem Sądu powód nie wykazał, aby wystąpiły przesłanki określone w art. 417 § 1, art. 445 § 1 w związku z art. 444 § 1 i art. 448 k.c., przez co roszczenie było nieuzasadnione. Stanowisko to podzielił Sąd drugiej instancji rozpoznający apelację powoda, uznając za prawidłowo ustalony stan faktyczny w wyniku dokładnego przeprowadzenia postępowania dowodowego i dokonania trafnej oceny dowodów. Potwierdził także trafną ocenę niewykazania przez powoda, ażeby zaszyły przesłanki odpowiedzialności pozwanego z art. 417 k.c.

W skardze kasacyjnej ustanowiony z urzędu pełnomocnik powoda zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 2, art. 212 § 2, art. 9 § 1, art. 5 i art. 379 pkt 5 k.p.c. Naruszenie prawa materialnego dotyczy art. 417 § 1 w związku z art. 445 § 1, art. 444 § 1 i art. 448 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie w postaci błędnej subsumcji w związku z niedostatecznie ustalonym stanem faktycznym. Skarżący wniósł o uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej i drugiej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w całości Sądowi pierwszej instancji, a także zasądzenie wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany Skarb Państwa wniósł o odmowę przyjęcia skargi, ewentualnie jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania, ponieważ nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącego stwierdził z odwołaniem się w uzasadnieniu do art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.,

że w sprawie „doszło do pozbawienia powoda możliwości obrony swych praw w przeważającej części skutkującej na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważnością postępowania”. Odwołał się do odmowy przyznania pełnomocnika z urzędu oraz niedoprowadzenia osadzonego w Zakładzie Karnym na rozprawy poza jedną, na której był przesłuchiwany.

Zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi wtedy, gdy strona była pozbawiona możliwości obrony swych praw. W orzecnictwie Sądu Najwyższego i doktrynie od dawna jest utrwalone stanowisko, co oznacza „pozbawienie możliwości obrony praw strony”. Są to dosyć surowe warunki prawne, nie będące ograniczeniem praw, tylko ich wyłączeniem i wpływem tego na rozstrzygnięcie sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r. II CSK 690/14, nie publ.). Jeżeli z innych dowodów przeprowadzonych w sprawie to rozstrzygnięcie jest możliwe w drodze oceny tych dowodów i zbudowanie stanu faktycznego, który jest logiczny, to jest bardzo wątpliwe, aby dowód z kolejnego przesłuchania powoda zmienił ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną.

Poza tym szereg czynności w toku postępowania należy do decyzji sądu, a więc trudności procesowe, o których jest mowa we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełniają przesłanek wymaganych dla uznania nieważności postępowania. Należy zgodzić się ze stanowiskiem orzecnictwa, że pozbawienie możliwości obrony praw strony postępowania należy oceniać przez pryzmat okoliczności konkretnej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2007 r. V CSK 155/07, nie publ.). Obecność strony na rozprawie też jest uznawany jako fakultatywny, a nie obowiązkowy, chyba że to sąd taki obowiązek nałoży. Zwłaszcza wtedy, gdy trzeba zarządzić doprowadzenie strony pozbawionej wolności na rozprawę, czyni się to tylko wtedy, gdy osobisty udział strony jest konieczny, w szczególności strona ma zostać przesłuchana (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2014 r. IV CSK 473/11). W rozpoznawanej sprawie takiej sytuacji nie było, ponieważ głównymi dowodami w sprawie były dokumenty i opinia biegłego. Jak słusznie podnosi pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną, skarżący w żaden sposób nie wykazał, aby Sądy orzekające w sprawie dopuściły się takich naruszeń przepisów postępowania, które skutkowały niemożnością

obrony praw powoda. Był on zawiadamiany prawidłowo o terminach rozpraw, został przesłuchany w charakterze strony w ramach pomocy sądowej i mógł pisemnie wypowiedzieć się w swojej sprawie.

Podobnie należy się odnieść do zarzutu działania bez profesjonalnej pomocy prawnej, gdyż odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu jest zapewne utrudnieniem dla osoby pozbawionej wolności, ale to również nie oznacza pozbawienia prawa do obrony; jego ustanowienie leży w uprawnieniach sądu, który musi to uznać za potrzebne (art. 117 § 5 k.p.c.); por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 kwietnia 2013 r. IV CSK 587/12, nie publ. oraz z dnia 24 czerwca 2016 r., II CSK 539/15, nie publ.

Z podanych względów należało na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzec jak na wstępie, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst Dz. U. z 2019 r., poz. 18).